

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана факультету
геології, географії, рекреації і туризму

(вказати назву структурного підрозділу)

Катерина КРАВЧЕНКО

(вказати П.І.Б керівника)

сертм 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти **другий (магістерський) рівень**

галузь знань **Е. Природничі науки, математика та статистика,**
С. Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини
(шифр і назва)

Спеціальність **Е4. Науки про Землю,**
С6. Географія та регіональні студії
(шифр і назва)

освітня програма **Картографія, геоінформаційні системи і дистанційне зондування Землі,**
Географія,
Рекреаційна географія та геобрендинг територій
(шифр і назва)

спеціалізація
(шифр і назва)

вид дисципліни **обов'язкова**
(обов'язкова / за вибором)

Факультет **геології, географії, рекреації і туризму**

2025/ 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

“27” серпня 2025 року, протокол № 12

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

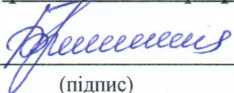
Куліш С.М. д. пед. наук, професор кафедри фізичної географії та картографії

Шуліка Б.О. к. геогр. наук, доцент кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії

Протокол від “26” серпня 2025 року № 15

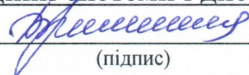
Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

_____ (підпис)

Анатолій БАЙНАЗАРОВ
(прізвище та ініціали)

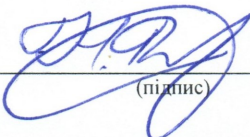
Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних та наукових програм:

Гарант ОПП «Картографія, геоінформаційні системи і дистанційне зондування Землі»

_____ (підпис)

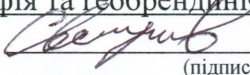
Анатолій БАЙНАЗАРОВ
(прізвище та ініціали)

Гарант ОПП «Географія»

_____ (підпис)

Наталія БУБИР
(прізвище та ініціали)

Гарант ОПП «Рекреаційна географія та геобрендинг територій»

_____ (підпис)

Сергій КОСТРІКОВ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від “27” серпня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____ (підпис)

Юлія ПРАСУЛ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки магістра, спеціальностей: Е4. Науки про Землю, С6. Географія та регіональні студії:

- ✓ «Картографія, геоінформаційні системи та дистанційне зондування Землі»,
- ✓ «Географія»,
- ✓ «Рекреаційна географія та геобрендинг територій».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» є розкриття змісту сучасних глобальних проблем, оцінка їх впливу на життя й діяльність людського суспільства, характеристика негативних явищ, які фіксуються на планеті внаслідок природних процесів та антропогенної діяльності та визначення шляхів їх подолання.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- отримання студентами знань із сутності глобальних проблем сучасності;
- визначення тенденцій у динаміці глобальних проблем;
- оцінка впливу глобальних проблем сучасності на життєдіяльність людського суспільства, його розвиток та безпеку;
- визначення причин виникнення глобальних проблем, аналіз їх регіональних відмінностей та оцінка факторів антропогенного впливу;
- класифікація глобальних проблем сучасності;
- ознайомлення студентів з основними положеннями концепцій Нового міжнародного економічного порядку та Сталого розвитку, міжнародними нормативно-правовими документами з співіснування політичних та гео економічних систем і охорони природного середовища планети;
- визначення можливих шляхів з подолання глобальних проблем сучасності.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна дисципліна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання

Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	1-й / 2-й
Лекції	
12 год	6 год
Практичні, семінарські заняття	
24 год	4 год
Самостійна робота	
54 год	80 год
Індивідуальні завдання	
- год	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

Загальні компетентності:

В межах ОПП «Картографія, геоінформаційні системи та дистанційне зондування Землі»:

ЗК 02. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.

ЗК 03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 04. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 05. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

В межах ОПП «Географія»:

ЗК 02. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.

ЗК 03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 04. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 05. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

В межах ОПП «Рекреаційна географія та геобрендинг територій»:

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності:

В межах ОПП «Картографія, геоінформаційні системи та дистанційне зондування Землі»:

СК 02. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства.

СК 03. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку.

СК 04. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів.

В межах ОПП «*Географія*»:

СК 02. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства.

СК 03. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку.

СК 04. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів.

В межах ОПП «*Рекреаційна географія та геобрендинг територій*»:

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

Згідно до вимог освітньо-професійних програм студенти повинні досягти таких результатів навчання (ПР):

В межах ОПП «*Картографія, геоінформаційні системи та дистанційне зондування Землі*»:

ПР 01. Аналізувати особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі.

ПР 02. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.

ПР 07. Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності.

ПР 10. Вирішувати практичні задачі наук про Землю (за спеціалізацією) з використанням теорій, принципів та методів різних спеціальностей з галузі природничих наук.

ПР 13. Оцінювати еколого-економічний вплив на довкілля при впровадженні інженерних заходів та проектувати природоохоронні заходи.

В межах ОПП «*Географія*»:

ПР 01. Аналізувати особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі.

ПР 02. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.

ПР 07. Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності.

ПР 11. Використовувати сучасні методи моделювання й обробки геоданих, аналізувати потенціал територій щодо здійснення того чи іншого виду господарської діяльності, закономірності трансформації природних процесів під впливом господарської діяльності людини, оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму.

ПР 13. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді.

В межах ОПП «Рекреаційна географія та геобрендинг територій»:

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму.

Через систему знань та умінь:

Знання:

- перелік глобальних проблем сучасності та їхню класифікацію;
- сутність глобальних проблем, причини їх виникнення;
- вплив глобальних проблем сучасності на життєдіяльність людського суспільства та природного середовища планети;
- основні положення концепцій Нового міжнародного економічного порядку, Сталого соціально-економічного розвитку, їхнє значення та роль в подоланні глобальних проблем сучасності;
- міжнародні угоди з мирного співіснування країн світу, протистояння міжнародній злочинності, тероризму, охороні природного середовища планети;
- вплив глобальних проблем сучасності на Україну, її можливий внесок в їх подолання.

Уміння:

- здійснювати аналітичний огляд глобальних проблем сучасності, здійснювати оцінку їх впливу на життєдіяльність людського суспільства та природне середовище планети;
- визначити методи, за допомогою яких можливе дослідження глобальних проблем сучасності та прогнозування їх розвитку;
- користуватися економіко-математичним моделюванням та іншими дослідницькими методами для визначення причинно-наслідкові залежності між окремими явищами сучасних проблем людства, їх трендів та прогнозу розвитку;

– аналізувати сучасні явища економічного життя у глобальному вимірі, оцінювати їх позитивні та негативні боки, з позицій можливого впливу на стан сучасних проблем людства;

– визначати шляхи подолання глобальних проблем людства та давати їм оцінку.

1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни: На основі Єдиного фахового вступного випробування, Єдиного вступного іспиту. Або дисципліни природничого спрямування: Вступ до фаху, Фундаментальні проблеми землезнавства.

2. Тематичний план навчальної роботи

Розділ 1. Походження та чинники глобальних проблем сучасності, їх класифікація

Тема 1. Фактори, що зумовлюють глобальні проблеми людства, та причини їх виникнення

Глобалізація та її вплив на появу глобальних проблем та викликів людству. Дефіцити традиційних ресурсів. Посилення демографічного дисбалансу та пов'язаного з ним старіння націй. Розповсюдження ризиків для здоров'я населення у зв'язку з погіршенням екологічної ситуації. Суттєве зростання соціальної нерівності серед населення країн світу. Розповсюдження транскордонної злочинності й тероризму.

Тема 2. Класифікація глобальних проблем сучасності

Головні проблеми сучасності та їх класифікація. Інтерсоціальні проблеми та їх склад: проблема війни і миру, проблема подолання відсталості країн, що розвиваються, створення оптимальних умов для соціального прогресу всіх народів. Проблеми політичного та соціально-економічного змісту (існують в системі «людина-суспільство»), пов'язані з подоланням соціальних, політико-соціальних і соціально-економічних проблем. Проблеми системи «суспільство-природа»: водогосподарська проблема, енергетична проблема, сировинна проблема, проблема використання та охорони Світового океану, проблема освоєння космосу.

Тема 3. Міжнародні організації та їх роль у дослідженні глобальних проблем сучасності, міжнародні угоди як інструмент їх вирішення.

ООН та її структурні організації та їх внесок в дослідження й вирішення глобальних проблем сучасності. «Римський клуб» та його внесок у вивчення глобальних проблем та шляхів їх подолання. Роль та значення ВЕФ. Міжнародні організації, діяльність яких спрямовується на вирішення сучасних проблем людства глобального та регіонального рівнів. Міжнародні угоди, що спрямовані на подавання

проблем сучасності. Концепція сталого соціально-економічного розвитку. Основні положення Концепції нового економічного порядку. Паризька угода з клімату. Стан їх реалізації.

Розділ 2. Інтерсоціальні глобальні проблеми (міжнародні проблеми, що існують в системі «суспільство – суспільство»)

Тема 4. Проблеми миру та роззброєння

Сутність проблеми. Передумови виникнення. Військові витрати у сучасному світі. Вогнища військових конфліктів: географія, причини, наслідки. Шляхи вирішення проблеми.

Тема 5. Тероризм, наркобізнес, міжнародна злочинність

Види, цілі та методи тероризму. Складові боротьби з тероризмом згідно з положеннями Ради безпеки ООН. Нелегальний наркобізнес як злочинний вид міжнародної діяльності та передумова локальних збройних конфліктів. Основні чинники розвитку наркобізнесу. Лідери глобального ринку наркотичних речовин. Шляхи подолання проблеми.

Тема 6. Проблема відсталості слаборозвинених країн

Стратифікація доходів у сучасному світі. Соціально-економічна нерівність. Класифікація країн за рівнем національного доходу. «Порочне коло бідності». Індекс людського розвитку у розрізі країн світу. Новий міжнародний економічний порядок як інструмент вирішення проблеми.

Розділ 3. Глобальні проблеми в системі «людина-суспільство»

Тема 7. Демографічна проблема (проблеми: зростання загальної чисельності населення та його депопуляції)

Постулати Т. Мальтуса про принципи зростання народонаселення та їх критика. «Римський клуб» про проблему перенаселення. Сутність глобальної демографічної проблеми. Причини її виникнення. Типи відтворення населення та їх прояв в країнах «Центру» і «Периферії». Заходи з планування сім'ї згідно програмам ООН та їх реалізація в країнах, що розвиваються. Оптимістичний та песимістичний прогнози розвитку демографічної ситуації на планеті у перспективі. Урбанізація та її негативні наслідки. Шляхи вирішення глобальної демографічної проблеми.

Тема 8. Проблеми охорони здоров'я, освіти, культури

Найбільш розповсюджені та небезпечні захворювання сучасного людства. Поняття «глобальна освіта» та її рівні. «Економіка» знань: особливості та проблеми розвитку. Проблема «втечі умів». Криза культури. Вестернізація, її позитивні та негативні наслідки. Шляхи вирішення проблем.

Розділ 1. Походження та чинники глобальних проблем сучасності, їх класифікація

Тема 1. Фактори, що зумовлюють глобальні проблеми людства, та причини їх виникнення	4	-	2			2	4	1				3
Тема 2. Класифікація глобальних проблем сучасності	4	1	1			2	4	1				3
Тема 3. Міжнародні організації та їх роль у дослідженні глобальних проблем сучасності, міжнародні угоди як інструмент їх вирішення	8	1	2			5	8		1			7
Разом за розділом 1	16	2	5			9	16	2	1			13

Розділ 2. Інтерсоціальні глобальні проблеми (міжнародні проблеми, що існують в системі «суспільство – суспільство»)

Тема 4. Проблеми миру та роззброєння	2	-	1			1	2					2
Тема 5. Тероризм, наркобізнес, міжнародна злочинність	5	1	1			3	5	1				4
Тема 6. Проблема відсталості слаборозвинених країн	5	1	2			2	5		1			4
Разом за розділом 2	12	2	4			6	12	1	1			10

Розділ 3. Глобальні проблеми в системі «людина-суспільство»

Тема 7. Демографічна проблема (проблеми: зростання загальної чисельності населення та його депопуляції)	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 8. Проблеми охорони здоров'я, освіти, культури	5	1	2			2	5					5

Тема 9. Етнічні проблеми, між конфесіональні конфлікти та проблема трайбалізму	5	1	2			2	5					5
Разом за розділом 3	20	4	6			10	20	1	1			18
Розділ 4. Глобальні проблеми в системі «суспільство-природа»												
Тема 10. Глобальна проблема енергетичної безпеки	9	1	2			6	9					9
Тема 11. Водогосподарська проблема сучасності	9	1	2			6	9	1				8
Тема 12. Проблема використання та охорони земельних ресурсів	8	1	2			5	8	1				7
Тема 13. Глобальна продовольча проблема	8	-	2			6	8					8
Тема 14. Глобальні проблеми сучасності й Україна	8	1	1			6	8		1			7
Разом за розділом 4	42	4	9			29	42	2	1			39
Усього годин	90	12	24			54	90	6	4			80

4. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ДФН	Кількість годин ЗФН
1	Причини та фактори виникнення глобальних проблем	2	-
2	Класифікація глобальних проблем сучасності.	1	-
3	Міжнародні організації та їх роль у дослідженні глобальних проблем сучасності, міжнародні угоди як інструмент їх вирішення	2	1
4	Проблеми миру та роззброєння	1	-
5	Тероризм, наркобізнес, міжнародна злочинність.	1	-
6	Проблема відсталості слаборозвинутих країн	2	1
7	Демографічна проблема (проблеми: зростання загальної чисельності населення та його депопуляції)	2	1

8	Проблеми охорони здоров'я, освіти, культури	2	-
9	Етнічні проблеми, між конфесіональні конфлікти та проблема трайбалізму	2	-
10	Глобальна проблема енергетичної безпеки	2	-
11	Водогосподарська проблема сучасності	2	-
12	Проблема використання та охорони земельних ресурсів	2	-
13	Глобальна продовольча проблема	2	-
14	Глобальні проблеми сучасності й Україна	1	1
	Разом	24	4

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин ДФН	Кількість годин ЗФН
1	Опрацювання питань з теми «Фактори, що зумовлюють глобальні проблеми людства, та причини їх виникнення»	2	3
2	Опрацювання питань з класифікації глобальних проблем сучасності	2	3
3	Опрацювання питань з ролі та значення міжнародних організації у дослідженні глобальних проблем сучасності, міжнародні угоди як інструмент їх вирішення	5	7
4	Опрацювання питань з проблеми відвернення війни як конфлікту та способи збереження миру	1	2
5	Опрацювання питань з теми «Тероризм, наркобізнес, міжнародна злочинність». Виявлення міжнаціональних конфліктних відношень.	3	4
6	Опрацювання питань з проблеми відсталості слаборозвинених країн, стратиграфії доходів населення (бідність та низький рівень життя населення країн, що розвиваються).	2	4
7	Опрацювання питань з глобальної проблеми народонаселення світу та його міграції	6	8
8	Опрацювання питань з теми «Проблеми охорони здоров'я, освіти, культури»	2	5
9	Опрацювання питань з теми «Етнічні проблеми, між конфесіональні конфлікти та проблема трайбалізму»	2	5
10	Опрацювання питань з паливно-енергетичної проблеми людства	6	9
11	Опрацювання питань з водогосподарської проблеми людства	6	8

12	Опрацювання питань з проблеми використання та охорони земельних ресурсів у світі	5	7
13	Опрацювання питань з продовольчої проблеми людства та шляхів її подолання	6	8
14	Опрацювання питань з участі України у вирішенні глобальних проблем сучасності	6	7
	Разом	54	80

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

У викладанні дисципліни використовуються наступні методи навчання. Лекції з презентаціями, семінарські заняття. Самостійна робота студентів згідно з програмою курсу здійснюються шляхом перевірки виконаних завдань, а також перевірка самостійної роботи студентів за допомогою поточної перевіркової роботи.

Лекції відповідно до наказу ректора Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна проводяться дистанційно у форматі відеоконференції (платформи Zoom, Google Meet). Усі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office365. Консультації індивідуальні та групові відбуваються з використанням месенджера WhatsApp.

8. Методи контролю

Контрольні заходи проводяться з метою оцінки рівня підготовки студентів з дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюються у вигляді поточного та підсумкового семестрового контролю (заліку).

Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент для зарахування поточного контролю, становить 20 балів.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (заліку): виконання практичної роботи та виконання двох доповідей із заданої теми.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він здійснюється під час проведення заліків в письмовій формі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – 90 хвилин. У разі використання заборонених джерел студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Залікова робота	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Розділ 4	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Відвідування занять	Разом		
10	10	10	10	15	5	60	40	100

Поточний контроль – 60 балів.

З них:

- активна робота на семінарських заняттях – 10 балів;
- дві доповіді (з презентаціями) із заданої теми – 30 балів;
- контрольна робота – 15 балів.

Підсумковий контроль / залікова робота – 40 балів.

З них:

- відповіді на 4 теоретичні питання – 20 балів;
- максимальна оцінка ставиться у разі наведення повної і обґрунтованої відповіді на запитання;
  - 4 бали – питання розкрито цілком правильно, але є деякі неточності в обґрунтуванні відповіді;
  - 3 бали - питання розкрито цілком правильно, але не обґрунтоване,
  - 2 бали – питання розкрито частково;
  - 1 бал – вірно виконана частина завдання складає менше половини від запропонованого,
  - 0,5 бали – є лише спроба відповіді.
- тестові завдання – 20 балів.

За підсумками поточного і підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент для одержання заліку, становить 50 балів.

Критерії оцінювання

Доповіді на семінарах. 2 по 15 б (30 б).

- ✓ Повне та детальне розкриття заданої теми з презентацією, та відповіді на запитання викладача і одногрупників – 13-15 б.
- ✓ Повне та детальне розкриття заданої теми з презентацією, без відповідей на питання – 9-12 б.
- ✓ Часткове розкриття заданої теми з презентацією без відповідей на питання – 5-8 б.

- ✓ Доповідь з презентацією, що майже не розкривають заданої теми – від 1 до 4 б.
- ✓ Не виконана доповідь – 0 б.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (літні школи, онлайн-курси, тренінги обсягом не менше 4 кредитів з указаними результатами навчання, які є тотожними до указаних у робочій програмі дисципліни), проводиться до початку 2 семестру відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

Під час вивчення дисципліни за результатами підготовки публікацій або доповіді відповідно до тем дисципліни на конференціях за наявності підтверджувального сертифікату здобувач може отримати 10 балів додатково до загальної суми поточних балів (сертифікат, підтвердження ролі доповідача тощо прикріплюються у розділі «Неформальна освіта» на сторінці курсу на платформі Moodle) або за умови співпадіння з певними видами робіт, здобувач освіти отримує бали відповідно до даної РПНД та звільняється від виконання певних елементів поточного контролю, який може бути зарахований без додаткового опрацювання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 69	
1 – 49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Глобальні проблеми сучасності : підручник / [кол. авт.]; за ред. В. С. Бакірова (голова), А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. – 632 с. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/items/16ca5c73-0212-44a3-83ff-48c87d022f4c>
2. Глобальні проблеми сучасності : методичні рекомендації до вивчення дисципліни для здобувачів вищої освіти за спеціальностями А4 «Середня освіта (Географія)», Б «Географія та регіональні студії», Е4 «Науки про Землю» [Електронний ресурс] / уклад. : С. М. Куліш, Б. О. Шуліка. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2025. – 49 с. (PDF) URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/items/def056fa-3a66-4b54-9b6d-cdb4067f4e95>
3. Голіков А. П. Глобальна демографічна проблема: стан та перспективи / Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, сер.

«Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм», Вип. 5. – Харків. – 2016. – С. 6-13.

4. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика. Львів : Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2014.

5. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.

6. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.

7. Просторові аспекти глобальних проблем людства // Голіков А. П та ін. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / А. П. Голіков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – С. 292-314.

8. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. – К. : Знання, 2007. – 670 с.

Допоміжна література

1. Лукашевич В. М. Глобалістика : навч. посібник / В. М. Лукашевич; [2-ге вид., доп. і перероб.]. – Львів : Новий Світ-2000, 2010. – 440 с.

2. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / С. Гантінгтон; [пер. з англ.]. – Львів : Кальварія, 2006. – 473 с.

3. Масляк П. О. Країнознавство : підручник / П. О. Масляк. – К.: Знання, 2008. – 292 с.

4. Олійник Я. Глобальні проблеми людства: контексти виникнення [Текст] / Я. Олійник, А. Степаненко // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2006. – № 38. – С. 3-4.

5. Фідря Н. Глобальні проблеми людства та ідея сталого розвитку суспільства // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2005. – № 33. – С. 17-21.

6. Філософія глобальних проблем сучасності [Текст] : навч. посіб. / В. Х. Арутюнов, В. М. Свінцицький ; Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2008. – 176 с.

7. Філософія глобальних проблем сучасності [Текст] : монографія / В. П. Капітон, О. В. Капітон, В. В. П'ятун ; Дніпропетр. держ. фін. акад. – Д. : ДДФА, 2010. – 373 с.

8. Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations / ed. By J. Baylis, St. Smith. – N.Y., 1997. – P. 720.

9. Castree N. A Dictionary of Human Geography / N. Castree, R. Kitchin, A. Rogers. – Oxford : Oxford University Press, 2013. – 592 p.

10. Fellmann J. Human Geography : Landscapes of human activities / J. Fellmann, A. Getis, J. Getis ; [10th ed.]. – Boston : McGraw Hill, 2009. – 546 p.

11. International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes. – Amsterdam : Elsevier, 2009.

12. Timothy J. Fik. The Geography of Economic Development. Regional Changes, Global Challenges / Fik J. Timothy; [2th ed.]. – Boston, 2000. – 294 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Віденська Конвенція про охорону озонного шару [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1985/01.php>
2. Декларація Ріо-де-Жанейро Конференції ООН з навколишнього середовища й розвитку [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1992/07.php>
3. Декларація тисячоліття ООН [Електронний ресурс] // <https://www.unesco.org/en>
4. Електронна бібліотека антиглобалістської тематики [Електронний ресурс] // <http://www.imperativ.net/news/library.htm>
5. Звіти Світового банку про світовий розвиток [Електронний ресурс] // <http://www.worldbank.org>
6. Йоганнесбурзька декларація [Електронний ресурс] // http://www.un.org/conferen/wssd/docs/decl_wssd.pdf
7. Кіотський протокол до Рамочної конвенції ООН про зміну клімату [Електронний ресурс] // http://www.wwf.com/about/what_we_do/climate/kyoto
8. Монреальський протокол з речовин, що руйнують озонний шар [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1987/01.php>
9. Офіційний сайт Інституту проблем глобалізації [Електронний ресурс] // <http://www.imperativ.net/iprog/deliagin.htm>
10. Офіційний сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища України [Електронний ресурс] // <http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/go>
11. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс] // <http://www.un.org>
12. Офіційний сайт Римського клубу [Електронний ресурс] // <http://www.clubofrome.org>
13. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки [Електронний ресурс] // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-вр#Text>
14. Серія статей про проблеми й форми глобалізаційного розвитку світу [Електронний ресурс] // <http://www.patriotica.com/subjects/globalisation.html>
15. Стокгольмська Декларація ООН із проблем навколишнього середовища [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1972/04.php>